

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (üheksas koda)

3. veebruar 2022*

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Kohtualluvus ning kohtuotsuste täitmine tsiviil- ja kaubandusajades – Määrus (EL) nr 1215/2012 – Artikli 7 punkti 1 alapunkti b teine taane – Valikuline kohtualluvus lepinguid puudutavates asjades – Mõiste „asjaomase kohustuse täitmise koht“ – Teenuste osutamise leping – Lennutransport – Ühtse kinnitatud broneeringuga lend, mille erinevaid segmente teostasid kaks erinevat lennuettevõtjat – Määrus (EÜ) nr 261/2004 – Ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta – Artikkel 7 – Õigus hüvitisele – Esimese lennu hilinemine – Esimest lendu teostanud lennuettevõtja vastu lennu saabumiskoha järgsesse kohtusse esitatud hüvitise maksmise hagi

Kohtuasjas C-20/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Landgericht Frankfurt am Maini (Frankfurdi apellatsioonikohus, Saksamaa) 26. novembri 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 13. jaanuaril 2021, menetluses

JW,

HD,

XS

versus

LOT Polish Airlines,

EUROOPA KOHUS (üheksas koda),

koosseisus: koja president S. Rodin, kohtunikud J.-C. Bonichot ja O. Spineanu-Matei (ettekandja),

kohtujurist: L. Medina,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- XS, HD, JW, esindaja: *Rechtsanwalt J.-C. Woicke*,
- LOT Polish Airlines, esindaja: *Rechtsanwältin C. Hess*,
- Euroopa Komisjon, esindajad: M. Heller ja S. Noë,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT 2012, L 351, lk 1) artikli 7 punkti 1 alapunkti b teist taanet.
- 2 Taotlus on esitatud kohtuvaidluses ühelt poolt kolme reisija – JW, HD ja XSi – ning teiselt poolt lennuettevõtja LOT Polish Airlinesi vahel seoses hüvitise maksmisega lennu hilinemise eest.

Õiguslik raamistik

Määrus nr 1215/2012

- 3 Määruse nr 1215/2012 põhjendustes 15 ja 16 on märgitud:
 - „(15) Kohtualluvuse eeskirjad peaksid olema hästi prognoositavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga. Seepärast peaks alati olema tagatud kohtualluvus kostja elukoha alusel, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud juhtudel, kui vaidluse sisu või poolte autonoomia eeldab teistsugust seost. Selleks et ühiseeskirjad oleksid läbipaistvamad ja et vältida vastuolulist kohtualluvust, peab juriidilise isiku alaline asukoht olema autonoomselt kindlaks määratud.
 - (16) Lisaks kostja alalisele elukohale peaks kohtualluvuse määramisel olema ka muid aluseid, mis toetuksid tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel või aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele. Tihe seos peaks tagama õiguskindluse ja hoidma ära võimaluse, et kostja vastu esitataks hagi liikmesriigi kohtusse, mida ta ei saanud mõistlikult ette näha. [...]“.
- 4 Määruse II peatüki 1. jao „Üldsätted“ artikli 4 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesoleva määruse kohaselt esitataks hagi isikute vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtutesse sõltumata nende kodakondsusest.“

5 Määruse II peatüki 2. jakku „Valikuline kohtualluvus“ kuuluvas artiklis 7 on sätestatud:

„Isiku vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib esitada hagi teises liikmesriigis:

- 1) a) lepinguid puudutavates asjades selle paiga kohtusse, kus tuli täita asjaomane kohustus;
- b) kui ei ole kokku lepitud teisiti, käsitatakse käesoleva sätte kohaldamisel asjaomase kohustuse täitmise kohana:

- müügi puhul kohta liikmesriigis, kus lepingu kohaselt kaubad üle anti või kus need oleks tulnud üle anda,
- teenuste osutamise puhul kohta liikmesriigis, kus lepingu kohaselt teenuseid osutati või kus neid oleks tulnud osutada;

[...]

[...]“.

Määrus (EÜ) nr 261/2004

6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määruse (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 (ELT 2004, L 46, lk 1; ELT eriväljaanne 07/08, lk 10), artikli 7 „Õigus hüvitisele“ lõikes 1 on sätestatud:

„Kui osutatakse käesolevale artiklile, saavad reisijad hüvitist kuni:

- a) 250 euro ulatuses kõikide kuni 1500 kilomeetri pikkuste lendude puhul;
- b) 400 euro ulatuses kõikide üle 1500 kilomeetri pikkuste ühendusesiseste lendude ning kõikide muude 1500–3500 kilomeetri pikkuste lendude puhul;
- c) 600 euro ulatuses kõikide muude kui punktides a või b nimetatud lendude puhul.

Vahemaa määramisel võetakse aluseks lõppsihtkoht, kuhu reisija jõuab lennureisist mahajätmise või lennu tühistamise tõttu pärast kavandatud aega.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

7 Põhikohtuasja hagejad tegid lennuettevõtja Lufthansa AG kaudu ühtse broneeringu 27. aprilli 2019. aasta lennule Varssavist (Poola) Malesse (Maldiivid) ümberistumisega Frankfurdis (Saksamaa).

8 Esimest lennusegmenti Varssavist Frankfurti teostas LOT Polish Airlines. Õhukütõusmise hilinemise tõttu maandusid põhikohtuasja hagejad Frankfurdis hilinemisega ning jäid maha Lufthansa jätkulennult Malesse. Lõppsihtkohta Males jõudsid nad alles rohkem kui neljatunnise hilinemisega.

- 9 Põhikohtuasja hagejad palusid määruse nr 261/2004 alusel Amtsgericht Frankfurt (Frankfurdi esimese astme kohus, Saksamaa) mõista LOT Polish Airlinesilt välja neist igapähele hüvitis 600 eurot, sest vahemaa Varssavi ja Male vahel on suurem kui 3500 kilomeetrit, ning hüvitada advokaadikulud.
- 10 Nimetatud kohus jättis 29. aprilli 2020. aasta otsusega selle nõude vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata põhjendusel, et arvestades määruse nr 1215/2012 sätteid, nagu Euroopa Kohus on neid tõlgendanud, ei kuulu vaidluse lahendamise tema kohtualluvusse, sest veolepingus ette nähtud väljumis- ega sihtkoht ei asu tema tööpiirkonnas.
- 11 Põhikohtuasja hagejad esitasid selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Landgericht Frankfurt am Mainile (Frankfurdi apellatsioonikohus, Saksamaa). Nad leiavad, et esimese astme kohtu rahvusvaheline kohtualluvus võib põhineda määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunktil b. Asjaolu, et Varssavi ja Male on veolepingust tuleneva kohustuse täitmise kohad, ei välista, et võivad esineda ka muud kohad, mida võib pidada selle kohustuse täitmise kohaks nimetatud sätte tähenduses.
- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et Amtsgericht Frankfurt (Frankfurdi esimese astme kohus) on tema menetluses oleva vaidluse lahendamiseks rahvusvaheline kohtualluvus määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b alusel vaid siis, kui asjaomase lennu esimese lennusegmendi saabumiskohta ehk Frankfurti saab pidada kõnealuselt veolepingust tuleneva kohustuse „täitmise kohaks“.
- 13 Neil asjaoludel otsustas Landgericht Frankfurt am Main (Frankfurdi apellatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [määruse nr 1215/2012] artikli 7 punkti 1 alapunkti b tuleb tõlgendada nii, et lennu korral, mida iseloomustab ühtne kinnitatud broneering tervele reisile ja mis on jagatud kaheks või enamaks lennusegmendiks, võib kohustuse täitmise kohaks selle sätte tähenduses olla ka esimese lennu saabumise koht, kui neid lennusegmente teostavad erinevad lennuettevõtjad ja määruse [nr 261/2004] alusel esitatud hüvitise maksmise hagi põhineb esimese lennu hilinemisel ja see on esitatud esimest lendu teostanud lennuettevõtja vastu?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 14 Oma küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b teist taanet tuleb tõlgendada nii, et lennu korral, mida iseloomustab ühtne kinnitatud broneering tervele reisile ja mis on jagatud kaheks või enamaks lennusegmendiks, mida teostavad erinevad lennuettevõtjad, ning kui määruse nr 261/2004 alusel esitatud hüvitise maksmise hagi põhineb hilisest õhkutõusust tingitud hilinemisel esimeses lennusegmendis ja see on esitatud esimest lendu teostanud lennuettevõtja vastu, võib esimese lennu saabumiskohta pidada „kohustuse täitmise kohaks“ nimetatud sätte tähenduses.
- 15 Kõigepealt olgu täpsustatud, et põhikohtuasi kuulub mõiste „lepinguid puudutavad asjad“ alla määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti a tähenduses. Euroopa Kohus on nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 42) artikli 5 punkti 1 alapunkti a tõlgendamisel, mis on üle kantav määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti a samaväärsete sätete tõlgendamisele, asunud nimelt seisukohale, et mõiste „lepingutega seotud

asjad“ hõlmab lennureisijate nõuet saada ümberistumisega lennu pikaajalise hilinemise eest hüvitist, mis on määruse nr 261/2004 alusel suunatud tegutseva lennuettevõtja vastu, kes ei ole asjaomase reisija lepingupartner (7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus flightright jt, C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, punkt 65), nagu käesolevas asjas LOT Polish Airlines.

- 16 Määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti a kohaselt võib lepinguid puudutavates asjades esitada isiku vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, hagi teises liikmesriigis selle paiga kohtusse, kus tuli täita asjaomane kohustus. Selle sätte kohaldamiseks täpsustab määruse artikli 7 punkti 1 alapunkti b teine taane, et kui ei ole kokku lepitud teisiti, on teenuste osutamise puhul selleks kohaks koht liikmesriigis, kus lepingu kohaselt teenuseid osutati või kus neid oleks tulnud osutada.
- 17 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et teenuse osutamise kohtade paljususe korral mitme liikmesriigi territooriumil tuleb põhimõtteliselt käsitada „kohustuse täitmise kohana“ kohta, mille puhul lepingu ja pädeva kohtu vaheline seos on kõige tihedam; see seos on üldjuhul kõige tihedam peamise teenuse osutamise kohas. Viimati nimetatud koht tuleb võimaluste piires tuletada lepingust endast (7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus flightright jt, C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, punkt 67 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 18 Seoses otselennuga, mida teostas kahe liikmesriigi vahel lennuettevõtja, kes oli asjaomase reisija lepingupartner, on Euroopa Kohus otsustanud, et nii lennuki väljumis- kui ka saabumiskohta tuleb samadel alustel pidada õhuveolepingust tulenevate teenuste osutamise peamisteks kohtadeks, mistõttu on sellel veolepingul ja määrusel nr 261/2004 põhineva hüvitisenõude lahendamiseks pädev kohus määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b teise taande alusel hageja valikul kohus, mille tööpiirkonnas asub lennuki väljumis- või saabumiskoht, nagu need on lepingus kokku lepitud (vt selle kohta 9. juuli 2009. aasta kohtuotsus Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, punktid 43 ja 47).
- 19 Seda kohtupraktikat jätkates otsustas Euroopa Kohus veel seoses ümberistumisega lennuga, mida iseloomustab ühtne kinnitatud broneering tervele reisile ja mis on jagatud mitmeks lennusegmendiks, mida teostavad erinevad lennuettevõtjad, et „kohustuse täitmise koht“ selle sätte tähenduses võib olla nii esimese lennusegmendi väljumiskoht (13. veebruari 2020. aasta kohtumäärus flightright, C-606/19, EU:C:2020:101, punkt 36) kui ka viimase lennusegmendi saabumiskoht (7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus flightright jt, C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, punkt 73), sõltumata sellest, kas määrusel nr 261/2004 põhinev hüvitise maksmise hagi on esitatud vastavat lennusegmenti teostanud lennuettevõtja vastu või asjaomase reisija lepingupartneri vastu, kes ei ole see lennuettevõtja.
- 20 Käesolevas asjas nähtub eelotsusetaotlusest, et hüvitise maksmise hagi esitati üksnes õhkutõusmise hilinemise tõttu põhikohtuasjas kõne all oleva õhuveolepingu esimeks oleva lennu esimese lennusegmendi väljumiskohas. See koht vastab ühele sellest lepingust tulenevate teenuste osutamise peamisele kohale ja tagab seega määruse nr 1215/2012 artikli 7 punktis 1 sätestatud valikulise kohtualluvuse eeskirjade kohaselt nõutava tiheda seose lepingu ja selle paiga kohtu vahel, kelle tööpiirkonnas see koht asub.
- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on siiski tekkinud küsimus, kas selle esimese lennusegmendi maandumiskoha tõttu võib olla põhjendatud tema kohtualluvus määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b teise taande alusel.

- 22 Seoses sellega olgu märgitud, nagu on meelde tuletatud käesoleva kohtuotsuse punktis 17, et teenuse osutamise kohtade paljususe korral mitme liikmesriigi territooriumil on koht, mis tagab asjaomase lepingu ja pädeva kohtu kõige tihedama seose, eelkõige see koht, kus lepingu kohaselt tuleb peamiselt teenuseid osutada (vt selle kohta 9. juuli 2009. aasta kohtuotsus Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, punkt 38).
- 23 Sellest kohtupraktikast ja eeskätt sõna „eelkõige“ kasutamisest nähtub, et teenuste peamise osutamise kohad, mis on määratletud nii lennu lähte- kui lõppsihtkohana, kujutavad endast üksnes mitteammendavat näidet kohtadest, kus selline seos võib tekkida. Nimelt ei saa kohe alguses välistada, et õhuveolepingu konkreetseid tingimusi arvestades võib muude teenuste kui lennu lähte- ja lõppsihtkohas osutatud teenuste tõttu olla vajaduse korral põhjendatud, et muudel kohtutel kui kohtud, mille tööpiirkonnas need kohad asuvad, ehk vahemaandumiskoha kohtutel on pädevus lahendada määruse nr 261/2004 alusel esitatud hüvitise maksmise hagi.
- 24 Käesoleval juhul ei too eelotsusetaotluse esitanud kohus välja lepingu neid elemente, millega saaks menetluse otstarbeka korraldamise eesmärgil põhjendada piisavalt lähedast seost põhikohtuasja asjaolude ja tema pädevuse vahel. Selliste andmete puudumisel võib määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b teise taande tähenduses „kohustuse täitmise koht“ olla järelikult esimese lennusegmendi väljumiskoht kui üks peamine põhikohtuasjas kõne all oleva õhuveolepingu esemeks olevate teenuste osutamise koht.
- 25 See järeldus vastab määruse nr 1215/2012 põhjenduses 16 nimetatud läheduse ja tõrgeteta õigusemõistmise eesmärgile, sest Euroopa Kohus on juba otsustanud, et juhul, kui ümberistumisega lendu iseloomustab ühtne kinnitatud broneering tervele reisile ja see lend koosneb mitmest lennusegmendist, tagab esimese lennusegmendi väljumiskoht tiheda seose õhuveolepingu ja pädeva kohtu vahel, mida nõuavad määruse nr 1215/2012 artikli 7 punktis 1 sätestatud valikulise kohtualluvuse eeskirjad (vt selle kohta 13. veebruari 2020. aasta kohtumäärus flightright, C-606/19, EU:C:2020:101, punkt 31).
- 26 See on kooskõlas ka määruses nr 1215/2012 ette nähtud kohtualluvuse eeskirjade prognoositavuse põhimõttega, sest see võimaldab nii hagejal kui ka kostjal kindlaks teha, et määruse nr 261/2004 alusel võib hüvitise maksmise hagi esitada kohtutesse, kelle tööpiirkonnas on esimese lennusegmendi väljumiskoht, nagu see on märgitud õhuveolepingus.
- 27 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b teist taanet tuleb tõlgendada nii, et lennu korral, mida iseloomustab ühtne kinnitatud broneering tervele reisile ja mis on jagatud kaheks või enamaks lennusegmendiks, mida teostavad erinevad lennuettevõtjad, ning kui määruse nr 261/2004 alusel esitatud hüvitise maksmise hagi põhineb üksnes hilisest õhkutõusust tingitud hilinemisel esimeses lennusegmendis ja see on esitatud esimest lendu teostanud lennuettevõtja vastu, ei või esimese lennu saabumiskohta pidada „kohustuse täitmise kohaks“ nimetatud sätte tähenduses.

Kohtukulud

- 28 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (üheksas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 7 punkti 1 alapunkti b teist taanet tuleb tõlgendada nii, et lennu korral, mida iseloomustab ühtne kinnitatud broneering tervele reisile ja mis on jagatud kaheks või enamaks lennusegmendiks, mida teostavad erinevad lennuettevõtjad, ning kui Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määruse (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91, alusel esitatud hüvitise maksmise hagi põhineb üksnes hilisest õhkutõusust tingitud hilinemisel esimeses lennusegmendis ja see on esitatud esimest lendu teostanud lennuettevõtja vastu, ei või esimese lennu saabumiskohta pidada „kohustuse täitmise kohaks“ nimetatud sätte tähenduses.

Allkirjad